

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:
 Egész évre 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre 1 ft 50 kr.
 Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.
 Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
 Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
 Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.
 Kéziratokat nem adunk vissza.
 Bérmentlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csengey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén” nyomdája.

Valutánk fejlődése.*)

Nehány hét múlva három éve lesz, hogy az osztrák-magyar monarchia mindkét felében a valuta-szabályozásra vonatkozó hat alaptörvényt publikáltak. Ezen törvények döntő előfeltételeit képezték az aranyvalutára való áttérésnek. Meghatározták a viszonyt az osztrák papirforint és az arany közt, lehetővé tették az aranyak beözönlését a külföldről az által, hogy kötelezték a jegybankot egy bizonyos arány szerinti aranyat vásárolni, továbbá felhatalmazták a pénzügyminisztert az államjegyek bevonására szükséges aranyat aranyjáradékok kibocsátása által megszerezni.

Az időt tényleg jól felhasználták, hogy a nagy feladatot megkezdjék. Az arany, legalább kezdetben, beözönlött a külföldről a jegybankba s 40 millió forinttal növelte annak aranykészletét. A két kormány az államjegyek bevonására szükséges aranyat beszerezte, a bevonást meg is kezdte és eddig a művelet simán, akadálytalanul folyt le. Eme lépések a tulajdonképeni cél elérésére, t. i. a készízetések megkezdésére és folytatására nagyfontosságúak s e cél már a közeli szemhatáron jelenik meg, amennyiben a magas árszám, amely az osztrák valutát az utóbbi két esztendőben terhelte, mindinkább eltűnik és, ha az idejű áru-mérleg kedvezően alakul, úgy még az idén a paritást el is érheti.

*) Kiváló nemzetgazdasági íróknak e nagyérdemű cikkét a „Magyar Pénzügy” c. szaklapból vettük át.

AZ „ŐRÁLLÓ” TÁRCÁJA.

Kutya-napok.

(Fővárosi szezon-levél.)

Öltögeti tüzes nyelvét, itt van már, megérkezett a kánikula.

Ahán, már megint az idő, gondolja magában egynémelyike a mi kedves olvasóinknak. De mikor az időn fordul meg minden, még a termés is, tehát a jóllakás, a béke.

Az idő, meg a jóllakás közt az összefüggést csak a falusi ember érti igazán. A városi, akit sorsa s hivatása állandóan az utcák közé szorít, legfeljebb sejtji. Ránézve csak a konzekvenciák vannak meg, amikor tudniillik a rossz időjárás rossz termésnek az oka s ennek következtében drágább lesz a kenyér.

A mi fővárosunkban még nagyon kevés lehet ilyen tökéletesen városi ember. Budapest kicsiny; akármerre indulunk el benne, egy-két óra alatt sík mezőre, vagy legalább is szabad területre érünk. Aki egy héten egyszer, vasárnap, egy jó nagyot sétál egyenes vonalban: már lát valamit a szabad természetből. De az igazi metropolisokban, az utcák tömkelegében, ezrével tengődik a napsugarat is alig ismerő individum; azok, akik a vám határán túl sohase kerülnek,

Mindezek dacára óvakodjunk a túlzott optimizmustól. Éppen úgy, mint 1893-ban, midőn az arany árszámja mindig jobban és jobban emelkedett és a valuta a relációtól mindinkább távozott, a legutóbbi aggályokat lehet észlelni és és általánosan a valuta-reform bukásáról beszéltek. Most is már a készízetések felvételét jelzik, annak dacára, hogy a legfontosabb kérdések megoldatlanul vannak és a teendő út jórésze még előttünk van.

A valutarendezés megkezdése előtt az Osztrák-magyar bank 93 millió frtot bírt aranyban és devizákban. Ausztriának mintegy 20 millió forint pénztárállománya volt, míg Magyarország folytonos aranyvásárlások által, amelyek a reláció fokozatos emelésével voltak összefüggésben, ca. 45 millió forintot biztosított magának. — Következőleg a monarchia aranyállománya: az osztrák kormány aranybirtoka 200.4 millió frt, a magyar kormány aranybirtoka 99.5 millió forint, az osztrák-magyar bank aranybirtoka 133.5 millió frt, az összes aranyállomány 433.4 millió frt.

Azt hisszük, hogy nem kell közelebbi bizonyíték arra nézve, hogy 46 millió lélekből álló népességnek ily aranykészlet nagyon is csekély. Fejenként esnék 9.4 forint vagy 18 frank; ennek ellenében Haupt Ottomár ismert számítása szerint az aranyforgalom Angliában 75.6 frank, Franciaországban 117.2, Németországban 50.9, Belgiumban 47, Olaszországban 18 1/2, Svájcban 26.6 frank

mert ha ünnepük — munkaszünetjük — van, számukra elég jó üdülőhely holmi belsőség is: egy egy nyilvános kert, vagy egy utcai fasor, legjobb esetben egy vendéglői udvar, ahol csepegekben, fabödönökben ápolják a zöld színnek valami nyomoruságos fajtáját.

Párisban s Londonban sok olyan benszülött van, aki nem tudja, hogy milyen a buza, amiből a kenyert sütik; aki erdőnek nézné a magyar alföldi tengeri táblát, vagy úgy járna, mint az egyszerű városi gyerek, aki véletlenül falura kerülvén, lelkenedve futott este az apjához, mikor a csorda hazafelé jött s ekképen újságolta a nagy dolgot a tátnak: »Apa! apa! ott jönnek a nyulak!»

Ámbár leginkább a fizikai érzések változása okozza a városi emberek érdeklődését: folyvást foglalkoznak biz ők azzal, hogy milyen az idő. Örülnek, ha a nap süt, búsulnak, ha sokáig tart a borulat; boldogok, ha hűvös tavaszi szelek söprik az utcát és kétségbeesnek, ha kezdődik a fülledés, a sirocco ideje, amikor minden kis légáramlat megpörzsöli, megfonnyasztja a bőrt, ahelyett, hogy megszikkasztaná az izzadtságtól.

Most van a sirocco-járás ideje.

A tavasz virágai elmultak s a viritó ták közül mindössze a magyar hárs nyílik még, az is csak a magasabb pontokon. Ahol ilyen virágos hárs van, ott egyre hull az illat a kis

fejenként. Emellett még tekintetbe veendő, hogy ezen országokban a csek-, zsiró- és kliring-intézmények jobban ki vannak fejlődve, mint Magyarországon, és Ausztriában, a melynek készpénzkészlet-szükséglete még azon felül sokkal nagyobb, mint másutt. Másfelől természetes, hogy a monarchiának nincs szüksége oly aranykészletre, mint Angliának, Francia- vagy Németországnak, mivel ezen országok, nagyobb világkereskedelmi összeköttetéseiknél fogva, sokkal inkább ki vannak téve esetleges rögtöni aranyszükségletnek és ezért inkább képezhetik tárgyát a nemzetközi arbitrázs-nak, úgy, hogy inkább keveset, mint sokat mondunk, ha a monarchia fejenkénti aranyszükségletét 25—30 frankra tesszük, ami oly viszony, amely Svájc, Dánia és Spanyolországéhoz közelit. Egy összegben kifejezve ad ez 600 millió frtot. Más módon is megkapjuk ezen minimumot. A monarchia összes jegyforgalma (bankjegyek és beválthatatlan államjegyek) jelenleg 720 millió frt; hozzászámítandók még a sóbányajegyek, amelyek 50 millió frtot képviselnek, melyeket tehát majd helyettesíteni kell. Összesen tehát — eltekintve a forgalomban levő ezüst forinttól, koronáktól, nikkell- és bronzpénzektől — 770 millió frt. Ha most felteszszük, hogy ezen rendelkezhető összeget legalább is 75% arannyal kell fedezni s ez nincs tulbecsülve, miután az osztrák-magyar monarchia nem bír oly aranygáttal, mint a többi tekintetbe veendő államok, sőt az aranyat eddig tel-

sárgászöld bokrétaiból; ugyancsak meg lehet attól részegedni.

Ah, ez a nagy meleg! Harminc fok Réaumur árnyékban. Phüh!... Ilyenkor bóbiskol a bakon a budapesti bérkocsis s ha megszólítja őket az ember, nagyot horkantanak, komikusan kapkodnak ostorukhoz s háromszor is megkérdik: »Wohin far'mer aer Gnaden?»

Az utca fülledt és unalmas. Valóságos pokoli hangulat ez; hja, ilyen az igazi kánikula. Az emberek mulatságosan erőlködnek, hogy megkeressék a házak mellett a másfélarasos árnyékot s equilibrista művészet kell ahhoz, hogy benne tudjon maradni az ember mind a két lábával.

A városban csak a sörházak tulajdonosai boldogok. Nem merem őket korcsmárosoknak hívni, hisz' tán az egész világon sincs már igazi korcsmáros, aki *tiszta bort* mérne a söntésében. *Sört* iszik a magyar! Elkorcsosodnak a hazafias erények, amióta megvert bennünket a filloxera átka. Még a legutolsó nyomoruságos faluban is butelliás sörrel él a nép. Megsajdul az ember szive, ha látja a tüzes mult idők tökéletes elpusztulását. Bor nincs, hát sörre fanyarodunk. Ej, be' nagy élvezet is ilyenkor egy *krigli* egy *eugra*!

Ime, csak eszébe kell hogy jusson az embernek s máris német szóra áll tőle a szája.

jesen nélkülözte — úgy ily módon is a 600 millió forintot megközelítő összeget kapunk.

Ezek szerint 150—170 millió frt aranyhiány lenne még. Hogy fedezendő ez? Legtöbbet a kormányoknak kell tenniük, egy keveset segíthet a forgalom is. Az osztrák pénzügyminiszter fel van még hatalmazva a valuta-rendezés céljaira 39 millió frt értékű aranyjárdékot kibocsátani, mely művelet circa 46 milliót eredményezne. A magyar pénzügyminiszter még nagyobb összeg felett rendelkezik, valószínűleg azonban csak kisebb mértékben veszi azt igénybe. Ha tehát felteszszük, hogy a két kormány együttvéve circa 60 millió forintot szerez még be, úgy még mindig 100 millió forint maradna hátra, hogy teljes biztonsággal kezdhessék meg a készfizetéseket. Ezen hiányzó összeg beszerzéséhez egy kínálkozó alkalom nyílik, melyet azonban a két kormány eddig teljesen perhorreszkált. Az osztrák pénzügyi kormányzat 80 millió frt hadi kölcsönrel tartozik az Osztrák-magyar banknak, mely azonban részben visszafizetések által 76·85 millió frtra csökkent. Ez tisztán osztrák tartozás, melyhez Magyarországnak semmi köze nincs, a magyar kormány csak az első kiegyezésben kötelezte magát, azon esetben, ha Ausztria ezen tartozást a banknak visszafizetné, az összes tartozásnak 30%-át 50 évi kamat nélküli részletekben az osztrák kormánynak megfizetni.

Felvetették most azon eszmét, hogy Ausztria e tartozását visszafizesse a nélkül, hogy az állami kincstárt a legkevesebb megterhelné. Az osztrák kormány vegyen fel a külföldön egy aranykölcsönt 80 millió forint értékig és adja át annak hozadékát, mint a tartozás kiegyenlítését a banknak, de a kamatoztatást és törlesztést ne a kormány, hanem a bank teljesítse. Ez teljesen jogos kívánság. Az Osztrák-magyar bank jelenlegi — és valószínűleg jövőbeli privilégiuma szerint is — jogosítva van 200 millió frtjig jegyeit adómentesen forgalomba hozni. Tényleg azonban 120 millió frtra redukálódik ezen kontingens, mert a bank annak idején a kormánynak 80

A bort itével vagy messzövel ittuk s hajdanta, ah idegen tanulmányt akartunk belekeverni a kínálásba: kvaterkát emlegettünk. De már a halbséidli nem nekünk való volt, abban csak a sváb lelte örömet.

Mit is ér ez a sok reminiscencia? Az emlékezés többnyire busit; okosabb az, aki a jövő reményeivel örömeiket ígér magának. Az emlék, ha szomorú, csakis keseríthet; ha vig, akkor meg busit — azzal, hogy vége van a régi jó időknek. De a reménység mindenkor édes, mindenkor gyönyörű, még akkor is, ha zöld egy kicsikét.

Ej, de mikor ebben a fülledt, nehéz, városi porral-gőzzel s lármaival tele levegőben még a reménykedés is csak olyan csenevész növény marad!

Kivált most, ebben a kánikulai időben, amikor a legjobban szeretne az őshajlamokkal megáldott ember lefeküdni valami erdei árnyékba és semmit sem csinálni mindaddig, amíg újra itt nincs a felséges, gyönyörű, hűvös ősz.

Hisz', mint a *Magyar Hírlap* írja, már odáig vannak a melegtől Budapesten, hogy külön intézményt létesítettek a szegény omnibusz-lovak felüdítésére is. Ez az intézmény egy szivacsos ellátott alak, aki minden omnibusz-lovat megállít az Andrásy-uton s erősen végigmossa hús, nedves spongyájával a szegény párak fejét.

Ennél humánusabb fogadtatást bizony még a kétlábu járókelők se igen kívánhatnának ott.

milliót adómentesen átadott és így a jegykontingens ezen része után kamatot nem élvez. Hogyha tehát e tartozást visszakapná, azaz a kamat nélküli követelés kamatozóvá válnék, a 200 millió kontingens ki lenne töltve és a bank évenkénti 3 millió frtnyi nyereséget huzna. De ily nyereséghez semmiféle joga nincs, a bank a privilégium megújításánál legföllebb a status quo-t követelheti, sőt neki kell, mint a többi nagyobb jegybankoknak, egy bizonyos összeget fizetni. És így igen naiv feltevés volt az a jegybank vezetősége részéről, hogy az osztrák kormány a tartozást teljesen vissza fogja fizetni, azért, hogy a banknak a készfizetések megkezdését megkönnyítse; a bank vezetősége legkevésbé sem említette azt ezen felháborodással fogadott terv kikürtölésénél, hogy ezáltal évenként 3 millió frt vándorolna az állam pénztárából a részvényesek kezeibe. Azonban rögtön helyes lesz a gondolat, ha az állam a tartozást a banknak ugyan visszafizeti, de a kamatozását és törlesztését a felveendő kölcsönnek a bankra hárítja. A bank nem vonakodhatik, miután ezáltal mostani állásához képest semmiféle újabb terhet nem vesz magára és a kormánynak is örömmel kellene e tervet fogadni, mivel a kamatteher növekedése nélkül, a készfizetések megkezdéséhez szükséges összegnek legnagyobb részét megnyerni.

Mindazonáltal nem tagadhatjuk el, hogy ezen eszme gyakorlati megvalósítására vajmi kevés a kilátás. A bank a maga teljes erejéből védekezik ellene, a parlament bizalmatlanul fogadja, mert általa a bank perszifikus kapitalista befolyását véli növelni és végre a kormánynak is kisebb a bátorsága és ereje, semhogy ily merész és eredeti tervet végrehajtsion. Ha tehát, — mint egyelőre látszik — ezen terv nem realizálható és a valuta-rendezés befejezéséhez szükséges készfizetéseket megakarják kezdeni, újabb kölcsönt kellene az államnak felvennie, vagy ha ezen utat sem választja, úgy addig kellene várnia, míg a fizetési mérleg feleslegei a szükséges aranyat a külföldről be nem hozzák a a belföldre. Addig azonban sok év elmulhatik és a tétlenség egyik vagy másik irányban annyi, mint a valuta-reform befejezését a véletlenre bizni és bizonytalan időre elhalasztani.

(Vége köv.)

EGYHÁZI ÉLET.

Újreformátus templom Budapesten.

A székesfőváros lakosságának rohamos szaporodásával szaporodnak a főváros reformátusai is. Zuglóban már templomot építettek, Budán befejezés előtt áll a díszes kálvinista templom, Kőbányán előhaladt stádiumban van a templom építés ügye. Most a svábhegyi reformátusok is mozgalmat indítottak abból a célból, hogy a Béla király útja mellett templomot építsenek. Mint a Prot. Sajtó írja, a főváros tanácsához kérelmet intéztek, melyben templom céljára ezer négyszögöl terület átengedését kérik. A tanács a kérelmet véleményezés végett áttette a mérnöki hivatalhoz. — Fővárosi hitfeleink eme gyülekezet szervező mozgalmát örömmel regisztráljuk s nemes törekvésökre Isten áldását kívánjuk.

Polgári és egyházi esketés. Az egyházi politikai törvények életbeléptetése idejére a ref. lelkészi hivatalok már megtették a szükséges intézkedéseket. Ezt bizonyítja Papp Ká-

rolynak a budapesti ev. ref. egyház r. lelkészének a hívekhez intézett következő figyelmeztetése: Az országos törvények értelmében ez év október elsejétől kezdve a házassági fogadalmak (esketések) az e célra kinevezett, polgári tisztviselők előtt fognak történni s a házasság-kötések egyéb részei a templomban fognak tartatni, úgy, mint eddig. Tehát a jegyesek elmennek a polgári tisztviselőhöz, ki előtt leteszik a fogadást, onnan jönnek a templomba, az egyház, illetve az Isten áldását kért. Az időt azonban, a mikor jönni akarnak — legjobb egy nappal előbb — be kell jelenteniök a lelkész hivatalban. A hirdetések szintén a polgári tisztviselő által fognak eszközöltetni.

Esperesválasztás. A nógrádi egyházmegye — mint levelezőnk írja — több tekintélyes egyházának irányadó férfaitól vett értesülés szerint, az egyházmegye egyházainak túlnyomó többsége a most folyó főesperesválasztás alkalmából az eddigi főesperesre, nt. *Suchla János* uhorszkai lelkészre fog szavazni. Vezérli az egyházakat nem csak a hálaérzet, hogy a férfit, ki 15 évig páratlan bölcsességgel, tapintattal s tekintéllyel igazán közmegelekedésre vezette az egyházmegyét, a bizalomnak újból való nyilvánításával megtisztulják; hanem vezérli őket a meggyőződés is, hogy nálánál méltóbbat s minden előhaladott koradacára is alkalmasabbat, olyat, a kiből az egyházmegye közönsége inkább megnyugodnék, ez idő szerint nem választhatnak; sőt kecsgeti az egyházat az édes remény is, hogy nagyérdemű főesperesüket — jólehet végleges elbocsátását oly sürgetve kérte is ő egyházmegyétől, — tekintettel ama körülményre, hogy az új, nemsokára életbelépő szabályrendeletek hivatalba lesznek a főesperes munkatérhén tetemesen könnyíteni, sikerülni fog helyén, az egyház javára, még néhány évig megtartani.

TUDOMÁNY.

A protestáns egyházak Magyarországon az 1848. évi szabadságharcig.

(Folytatás.)

A tartott conventekkel összefüggően vita tárgyat képezte az a kérdés is, hogy minő jogi viszonyban áll a generalis convent az egyházkerületekkel. E kérdés összeköttetésben lévén a budai zsinat kanonainak érvényességével, megoldatlan maradt. Mert, míg az a párt, mely a kanonok megerősítése mellett küzdött, a conventet nem állandó, hanem időnként egybegyűlő, határozat-hozatalra jogosított, az egyház kormányának egységét tartató, a kerületek különböző vélemények esetében döntő, a ker. törvényszékekre nézve felelősségi és az egész egyházat az állammal és a különböző egyházakkal szemben képviselő hatóságnak (fő egyháztanács féle) kívánta tekinteni; addig a papi párt azzal csak mint határozat-hozatalra nem jogosított, az egyház legfontosabb ügyeiben csak javasoló és az egyházkerületek függetlenségét és önállóságát legkevésbé sem érintő egyetemes értekezlettel tudott volna megbarátkozni. Miután egyik párt sem volt hajlandó követeléseiből leengedni, a gen. convent a ref. egyházban ezen időben rendes szervezetté nem fejlődhetett ki²⁶⁾. Ellenben a magyarországi ágostai hitvallásuaknál az a pesti zsinat végzése alapján az alkotmány rendes szerve lett, az összes egyház felett mint főfelügyelő, igazgató, legfelsőbb bírói és képviselő hatóság áll; egyedül az új rendtartások és pénzügyi kérdé-

²⁶⁾ A hetvenes években is élénk vita fejlődött ki a felett, hogy minő hatásköre volt a gen. conventnek 1848. előtt. Révész I. a mellett küzdött, hogy az csak tanácskozó testület volt, de kötelező végzéseket nem hozott. Kovács Alb. az ellenkezőt vitatta, és oly lényesnek hiszi a ref. egyháznak ez időben lefolyt multját (Péchy conventi elnöksége korszakát), hogy a nemzet megújulását s a modern államoszmének diadalát is 1848. jó részt e korszak hatásának tulajdonítja; ennek bebizonyítását (nehezen is sikerülne) azonban elmulasztja. Tény az, hogy voltak olyan gen. conventek (egyes esetekben a kormány által megbízva), melynek végzései kir. szentesítést nyertek és kötelezők voltak; de nem valamennyi volt ilyen fontos alkotmányelemet csak a közös egyházi törvényhozás, a közszinat illeszthetett volna be jogosan az alkotmány keretébe; de ilyen zsinat nem volt, a budai kanonok pedig soha sem nyertek megerősítést. Révész, Figyelmező, 1873. évf. 357—84., 462—61.; 1874. évf. 251—61.; 1875. évf. 623—24.; Kovács Alb., Egyháztörténet, I. f. 220—24.; Egyházi Reform. 1873. évf.

seiben nem intézkedhetik az egyházkerületek beleegyezése nélkül²⁷⁾.

Az erdélyi reformáltak még mindig a Geleji Katona-féle kanonok alapján állottak. Az 1827. tartott egyházi főtanács teljes gyűlése kimondta, hogy az egyháznak késedelmet nem tűrő kormányzása megkívánja, hogy azt a korábban fennállott, de az alkotmány szünetelése alatt működésében akadályozott, állandó egyházi főtanács (permanens consistorium) vegye át; a nagyobb fontosságú ügyeket az egyházi főtanácsnak összeülő teljes gyűlése (plenum consistorium) intézze el; a kisebb fontosságú és szorosán vett egyházi ügyekben pedig továbbra is a közzsinat (lelkészek gyűlése) határozzon²⁸⁾. Az erdélyi ágostai hitvallásuknál korábban az egyház kormánya (zsínatszervezet mellett) egészen a papság kezében volt; századunkban a szász egyetem is (a szászok polgári főhatósága) részt követelt abból. A világi elem terfoglalásának eredménye az lett, hogy az egyház consistorialis alapon szervezkedett (községi, káptalani és fő consistoriummal), mely intézkedés fedelmi megerősítést nyert (1807); azután az egyház-látogatást (1818.) és a választási szabályzatot is rendezték (1819.)²⁹⁾.

Az erdélyi unitárius egyház súlyos veszteségeit csak a jelen században tudta pótolgatni, miután a ref. egyház gyámságának utolsó maradványa alól is felszabadult, Erdély önállósága megszűnté után (1691.). A helyreállítás nehéz munkáját egyes kiváló híveinek (Zsuki László, Augusztónovics Pál) gazdag hagyományai tették könnyebbé. Csak így lehetett több iskolát (Kolozsvárt, 1806.) és templomot felépíteni és több egyházközséget újra feléleszteni. Kormányzás tekintetében a ref. egyház nyomában haladtak fő egyháztanácsukkal és zsinatukkal, melyek közt csak az a különbség, hogy az első évenként Kolozsvárott, az utóbbi négy évenként az egyházközségekben felváltva tartja üléseit³⁰⁾.

Ha a budai és pesti zsinat kanonai, a kir. szentesítés elmaradása miatt, nem is válhattak a két prot. egyház uniójának alapkövévé (I. a II. k. 675. l.); ez a termékeny eszme a felekezetiellenes felülemelkedő elmélet azután is sokat foglalkoztatta. A reformáció háromszázados ünnepe és a németországi hasonló mozgalmak azt újból felszínre vetették, egy ideig ott is tartották; de aztán olyan mélyen lemerült a feledés tengerébe, hogy onnan kihalászni meg sem kísérelték³¹⁾. Midőn I. Ferenc király (1820. szept.) Budát meglátogatta a prot. egyházkerületek küldöttsége a fejedelemtől tisztelt, id. Báthori Gábor Dunamelléki ref. superintendens a két evang. egyház egyesülésének ügyét is felemlítette és előlegesen annak jóváhagyásáért esedezett. A fejedelem válaszában arra figyelmeztette a küldöttséget, hogy annak utjában áll a két prot. egyház szabadságát biztosító országos törvény. És így a tervezett unio megvalósítására még akkor nem sok kilátás nyílt. Pár év múlva a derék Pap István akarta feleleveníteni az unio kérdését. A vallási egyesülés ideája s ezen idea realizáltságának eszközei (Veszprémben, 1823.) című röpiratával, mely a katolikusok és protestánsok egyesülése módját fejtegette. Ő azt óhajtott,

hogy a biblia alapján teljes lelkiismereti szabadság legyen, hitvallások ne kötelezzenek, csak a szer- és rendtartásokban egyesülnének „keresztyén“ közös név alatt sat. De Papnak ábrándos tervét, jó szándékát félreértették, őt irodalmi téren hevesen megtámadták és majdnem hivatalától is megfosztották. A hosszas időre elejtett eszmét akkor karolták fel újól, midőn Pesten egy ref. főiskola alapítását tervezték. Ez alkalommal Zay Károly gróf, az ág. hitv. egyház egyetemes felügyelője, felhívta a két prot. egyház kerületeit (1841.) hogy a főiskolát közös erővel alapítsák meg; és hogy az erőnek egysítése ezen a téren annál tartósabb legyen a két testvér egyház olvadjon egybe; mert ezen egybeolvadás nemcsak a protestantizmus, hanem a kath. testvér vallás, alkotmányos szabadságunk és kormányunk érdekében fekszik. E felszólalás mindkét egyházban általános visszhangra talált és a terv kivételére mindkét prot. egyház (szept.) conventet tartott. Az ágostaiak a templomban összegyűlvén, egyhangulag az egyesülés mellett nyilatkoztak, s e nyilatkozatot küldöttség által a ref. konventtel közölték. Az indítvány ott is lelkesedéssel találkozott (szept. 9.). Az izenet felolvasása után Fáy András annak egyhangú elfogadását ajánlotta, ami nagy lelkesedés közt meg is történt. Így az uniót elvben kimondták és határozatát emelték. Ezután mindkét részről abban állapodtak meg, hogy a terv kidolgozása végett küldjenek ki egy vegyes választmányt és annak elnökéül Teleki József grótot, a ref. convent elnökét kérik meg. Ezen szép reményekkel kecsesgató terv azonban már a kivétel kezdetén nehéz akadályokra talált. Ugyanis a Tiszántúli ref. egyházkerület főgondnoka Vay Miklós báró kijelentette, hogy kerülete az unio eszméjét a legnagyobb lelkesedéssel üdvözi, de minden hirtelen lépést e fontos és sok akadályjal járó tárgyban inkább gátlónak, mint előmozdítónak hiszen, s bár az ügyet elvben pártolja, a választmányra nézve még is úgy vélekedik, hogy azt a konvent a superintendenciák befolyása nélkül, mint különben nem önálló, hanem ezektől függő, határozó hatalom nélküli testület, nem nevezheti ki, és végül a választást a superintendenciákra bizni javasolta. E felszólalás kedvetlenséget okozott és csak gyenge visszhangot keltett. Vay báró utóbb határozottan kijelentette, hogy „sem ő maga, sem superintendenciája nem ismerend el oly választmányt, mely a superintendenciák egyenes befolyása nélkül nevezeték ki, sem oly választmányi tagot, ki a maga kinevezését e forráson kívül másnak köszönne.“ Az elnök a mind hevesebbé váló vitának az által vetett véget, hogy a többség akaratával a választmányi tagokat kinevezte³²⁾. E kérdés a hírlapokban is élénk vita tárgyát képezte, s a magát elszigetelni akaró Tiszántúli egyházkerület magatartása éles megrovásban részesült. De mindez a dolgon nem segített, és a prot. egyházak uniójának hajója a debreceni homokzátonyon úgy megfeneklett, hogy azt újból mély vízre tolni senkinek sem sikerült.

TANÜGY.

Pécsi jogtanárok a kormánynál.

A pécsi kat. jogakadémiának egy küldöttsége — Bors Emil, Kossuthány Ignác, Kopcsányi Károly és Mutschenbacher Viktor tanárok — jártak Bánffy br. miniszterelnöknél és Wlassics Gyula kultuszminiszternél, a kiknek emlékiratot adtak át a pécsi jogakadémia helyzetéről. A tanári kar ez emlékiratában előadja, hogy az akadémiát Szepessy Ignác br. püspök 100.500 frtnyi s több kisebb hagyományokból, valamint Pécs város dotációjából nem lehet főtartani. Régen-tén a kormányhatóság felügyelete alatt állott ez az intézet s a tanárok kinevezését is a kormány erősítette meg; még Trefort miniszter korában a pécsi püspök a katolikus hagyomá-

nyok és a püspök évi segélyezése alapján az akadémiát egészen felekezetiivé változtatta, a nélkül, hogy a tanárok fizetése ügyét rendezték volna. A pécsi deputáció ennek az állapotnak a megváltoztatását kérte s úgy a kormányelnök, mint Wlassics miniszter igen előékenyen fogadták a deputációt, a mely előadta azt is, hogy a míg megelőző időben a pécsi püspökség szabadulni óhajtott az akadémiától, most az újabb politikai áramlatok közepette a tanári karnak még az államsegély kieszközölése iránt beadott kérvényét is mereven visszautasította. A kormány tanulmányozni fogja az ügyet az emlékirat alapján, mely a pécsi jogakadémia kultur politikai jelentőségéről, élet- és fejlődés-képességéről, jogi természetéről, mostani helyzetéről, jövőbeli fentartásáról és fejlesztéséről igen sok érdekes adattal szolgál.

Nők az egyetemen.

Nemcsak nálunk, hanem a szomszédban, Ausztriában is sokat foglalkoztatja most a nőnevelés átalakításának kérdése szakkörököt. A budapesti tudományegyetem tanácsa tudvalevőleg az orvosi és gyógyszerészeti tudományokra bocsáthatóknak tartja a nőket. A bécsi egyetem orvosi kara tulnyomó többséggel éppen ellenkezőleg nyilatkozott: nem akarja a nőket az egyetemre ereszteni. A fakultás egyik tagja például úgy nyilatkozott, hogy kisebb bajok kezelésénél talán jó szolgálatot tehetnének a nők, de már nagyobb bajok kezeléséhez, különösen pedig operáláshoz sem testi, sem lelki erejük nem elégséges. A fakultás egyik tekintélye, Albert professzor brosiert ir most az orvos-nők ellen. A másik, Krafft-Ebbing, a híres elme- és ideg-orvos pedig így nyilatkozik: „Ha sok munkakörben képes is versenyezni az asszony a férfival, mégis bizonyos, hogy rendeltetése évszázadokon át nem az volt. Az agyvelőnek az a munkabírása, a mely a tudományos hivatás gyakorlásához szükséges, nincs meg az asszonyban s nemzedékek fognak elmúlni, míg megszerzi. Csak rendkívüli képességgel bíró egyes kiváló nők állhatják meg már most a versenyt a férfival a szellemi munka terén. A nagy többséget az a veszély fenyegeti, hogy rajtaszít, a legyőzöttek és halottak száma óriási.“ — Megemlítjük még, hogy Ausztriában egy aktuális eset idézte fel a vitát. Egy, a zürichi egyetemen végzett orvosnő, Posauner Gabriella bárónő folyamodott, hogy engedjék meg neki az orvosi gyakorlatot Ausztriában. Az egészségügyi főtanács most foglalkozik a kérdéssel. Mondanunk sem kell, hogy a női betegek szempontjából részünkről valóságos áldásnak tartjuk a nők orvosi kiképzetésének s gyakorlatának megengedését.

Ugyane kérdés foglalkoztatja Oroszország szakkörét is, hol az sokkal nagyobb fontosságú, mert ott már vannak külföldön képzett nő-orvosok; igaz ugyan, hogy az ilyenek legnagyobb része politikailag megbízhatlan és zsidó, tehát Oroszországban le nem telepedhetnek; épen azért most keresztyén orosz nők számára akarnak külön, internátussal egybekötött orvosi egyetemet állítani, mely hallgatóit a női bajok speciálistáivá képezné, kiket azonban kórházakban alkalmazni nem lehetne.

A zsidó tanító sorsa.

Egyes zsidó hitközségekben az a szokás járja, hogy rövid időközben akármilyen módon tanítót cserélnek; részint azért, hogy az új emberrel újra lehet alkudni, részint, hogy ne kelljen idővel — esetleg — még nyugdíjat is fizetni. Legutóbb Hanusfalván akarták a tanítójukat, aki ott már 9 éve működik, kiebrudalni. Folyt a vizsgálat s az olvasni-írni sem tudó iskolaszéki elnök „ur“ már ki is mondta az „elcsapást“. Csakhogy a megye közigazgatási bizottsága, meg azután a miniszter is másképpen döntött. A tanító marad. De milyen élete lesz ott, az ellenségek között. Bizony ideje, hogy e visszaéléseknek a tanügyi kormány véget vessen.

Bucusz az iskolától.

Dankó József sáfárfalvi unitárius tanító 43 évi munkálkodás után megvált az iskolától s a jól megérdemelt nyugalomba vonult. A bucsu egyszerű, de megható volt. A templomba gyűltek a hívek s a szöszékből intezte a bucsu szavait az agg tanító a hívekhez. Utána a ref. pap köszönte meg a szívvelyes jó barátságot s azután Kovács János kolozsvári unit. főg. tanár, az öreg egykori tanítványa, bucsuzott el a tanítványok nevében az öregtől s hálája és kegyelete jeléül 50 frt alapítványt tett le a Dankó József emlékének megörökítésére az ottani iskolához. Az ünnep-

²⁷⁾ Már Mária Terézia idejében lerakták a convent alapját (I. a II. k. 657. l. 23. j.) 1797—1817. a nyolc prot. e. kerület több ízben tartott közös conventet, melyek a sérelmek orvoslásának sürgetéséről, cenzorok választásáról, segély-gyűjtésről s más közösen érdeklő dolgokról intézkedtek. A közös tanácskozás megtiltása után (1818. szept.) az evangélikusok conventje egyedül, de elég rendezetlenül (kettős elnökség, kerületenként való szavazás) folytatta pályáját. Haan, I. m. 20—40. l.

²⁸⁾ Dósa Elek, Az Erdélyi ev. reformátusok egyházi jogtana (Pest, 1863.) 22., 23. §. Az egyh. főtanácsnak (tagjai voltak az egyházi rend, a fő és utána való magistratusok és patronusok) korszerűbb és határozottabb szerveződést megkísérelték 1833.; de azt a nemesség ellenállása megakadályozta. U. o. 24. §.; Kovács Alb. I. m. I. f. 124—27. l.

²⁹⁾ (Borbis.) Die evang. luth. Kriche Ungarns, (Nördlingen, 1861.) 496—97. l.

³⁰⁾ Ferencz Józ., Unitarius kis tükör (Kolozsvárt, 1875.) 23—26., 53—57. l.

³¹⁾ Hogy az ez irányú szabadabb mozgalom már korán megindult, ezt bizonyítja Teleki Sám. gr. erdélyi udvari kancellárnak egy levele (1797.) melyben az erdélyi ref. consistorium elnökét Teleki Lajos grótot azon veszélyekre figyelmeztette, melyek azon körülményekből származhatnak, ha a ref. egyházban és iskolákban a hitvallásoktól eltérő újításokat tovább is eltűrné. Szilágyi Fer., Tudományos kutatás a vallásban (Pest, 1864.); S. pataki Füz. (Fülö M., Ünioivály a hazal kath. és protestánsok közt 1828—27.), 1860. évf. 637—47.; (Pap Ist., Ellenbírálat.) 1861. évf. 170—82. I. L. fennebb p 174—74. l.

³²⁾ A választmány névsorát I. Badics Fer., Fáy And. életrajza (B.-post, 1890.), 530. l. A közös főiskola terve már 1796. felmerült; Vay Józ. azt tervezte, hogy a két prot. egyház a nem egyesült görögökkel állítson fel Pesten közös egyetemet. Alapul szolgált volna a három egyház házaspárai által évenként fizetendő öt garas, 10 évig, a mely adóból évi öt millió forintot vártak (?). E terv csak a papíron maradt. Majd a pesti ref. főiskola alapítására 2,500,000 frt gyűjtését tervezték. Török Pál, Korrajzok a Dunamelléki h. h. egyh. ker. életkörüiből (Pest, 1858.), 168—81.; Badics, I. m. 528—31. l.

ségek után Dankónál pompás ebéd várta a vendégeket. Igaz szeretet fogta körül az öreget s csendes és aldas munkásságát csak a jó lelkiismeret jutalmazta.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Augustinus élete tana és befolyása a tanfejlődésre.

Dogmatörténeti tanulmány. Irta Jausz Vilmos. theol. tanár; külön lenyomatta a Prot. egyházi és iskolai lapból.

A kezem alatt levő munka Augustinusnak, a nagy theologusnak életével, gyakorolt befolyásával foglalkozik. E három mozzanatnak megfelelőleg három fő rész van a munkában. Az első rész hét kisebb fejezetben foglalkozik Augustinus életével. Előadja születését (354. nov. 13) ismerteti életét; rajzolja azokat a viszonyokat, amelyek az érzékiség felé hajló ifjura befolyással voltak; a hatásokat, amelyek kiragadták a bűn karjaiból. Megismerteti velünk a anyák mintaképét, Monicát, ki aggódó szeretettel csügg fián, még akkor is, amikor az tudni sem akar anyjának vallásáról. Látjuk hogy a gyermekifju lelkét, mint ragadja meg a bűn s a büntudattól szabadulni akarva, hogy keres lázas hévvel csak egy megnyugtató szót, egy biztató sugárt. Most Ciceró Hortensiusa köti le lelkét, majd a manichaesok tana, amely szerint nem az ember felelős a bűnért, hanem a benne levő sötétségi elem ad nyugtot háborgó lelkiismeretének. Még az új-platonizmus ragadja magával egy időre, mignem Ambrosius hatása alatt megszabadul a lelki gyötörődés és kétségek közül, s a lelkében megmaradt túlvilági sugár a szent könyvet nyitja fel előtte. Pál leveleinek tanulmányozásába merül, s a Pál hatása alatt előbb megtalálta az elmélet, majd később az életnek igazságát is. Azt gondolhatnók, hogy Augustinus ingadozó volt, mivel korának uralkodó eszméi egy-egy időre lekötötték lelkét. Nem, ő nem volt ingadozó. Ő lelke üdvösségét kereste. A manichaesokhoz a bűn kérdésének említett megoldása vezette; az új-platonizmusból megtanulta, hogy az abszolút igazság érzékfeletti; s keresztyénné az isteni kegyelem tette. Azt olvassa Pálnal, hogy „nem dobzóadásokban és részegségekben, nem versengésekben irigységekben és mértékletlenségben kell ékesen járnunk, hanem öltözzétek fel az Ur Jézus Krisztust és a testet ne tápláljátok az ő kívánságaiban. (Rom. 13. 13—14). Ez nyitja meg előtte a világosság forrását s 387. apr. 25. én megkeresztelkedik. Lassankint lemond minden hiu dicsvágyról; visszavonultan él szülőföldjén filozófiával és egyházi tudományokkal foglalkozik s iratai által mind nagyobb hirre tesz szert s 392. Hippo Regiusban presbyterré választják, 395-ben segédpüspökké lesz Valenus oldala mellett 396-tól haláláig 430. aug. 28. ig mint hippói püspök gyakorolt döntő befolyást az egyház ügyeire. De Augustinus nemcsak korának volt vezérlő szelleme, hanem irataiban kifejtett tanai és elvei által az egész középkoron keresztül sőt meg a legújabb korban is a katólikusok előtt egyike volt a legnagyobb tekintélyeknek, kinek véleménye sok esetben döntő bizonyíték.

Augustinusnak itt vázolt élettörténete is igazolja, hogy nagyon méltó vele foglalkozni, sőt ha megnézzük iratait, amelyeket szerzőnk egy külön cím alatt Augustinus tanrendszerének bevezetéseül ismertet, arra a meggyőződésre jutunk, hogy szükséges is bővebben foglalkoznunk vele. A theologiai tudománynak alig van ága, amelylyel nagyszámu irataiban ne foglalkozott volna. Ő bölcsész, exegeta, egyházi szónok, dogmatikus, moralista, polemikus és apologeta egy személyben. Ez a sokoldalúság s az a körülmény, hogy mint ilyen lett tekintélylyé, teszik becsesté tanát.

Amint szerzőnk Dollinger után mondja, Augustinusnál egységesen kifejtett tanrendszeréről nem lehet szó. Tanai irataiban szétszórtan találhatók. Ezeket csak a tanulmányozó állíthatja egy teljesen összefüggő rendszerbe s békihethi ki az ellenmondásokat, amelyek Augustinus irataiban nagy számmal vannak. Ezt teszi szerzőnk is, amikor művének második fő részében husz cím alatt foglalkozik az istenfogalommal, Krisztussal, mint a megtestesült igével; a Krisztus két természetével; Jézussal az emberrel, aki közben járó; a megváltással, az élő Krisztus közvetlen működésével; a Pál féle hittel s az

egyházi tekintély-hittel. a szentségek hatásával az egyház tanával; az egyháznak és államnak egymáshoz való viszonyaival. Ezek után ismerteti Augustinus etikáját; a bűnről és kegyelemről szóló tanát s a praedestinatioi tant, amelynek megalapítója Augustinus s még néhány kérdést. Aztán ismerteti az ellenmondásokat a kegyelem, eredeti állapot, bűn, egyház, és praedestinatio tanai között s kimutatja, hogy Augustinusban az antik és keresztyén világnézet egyesül, csak hogy ez utóbbi van tulsúlyban.

Ami a munkának értéket ad, az a harmadik fő rész, amely 12 cím alatt szól arról a befolyásról, melyet Augustinus a tan fejlődésére gyakorolt; főleg pedig az növeli értékét, hogy szerzőnk mint ág. evangélikus theologus kimutatja azt a hatást, melyet Augustinus Lutherre gyakorolt. . . . Az egész műből Augustinus iratainak bő és hosszas tanulmányozása tetszik ki s az Augustinussal és műveivel foglalkozó irodalomnak alapos ismerete. Es ha Augustinus nem ad is egy rendszerbe foglalt tanfogalmat, szerző munkájából e tanfogalom jól megismerhető. Aki szeret az elmúlt idők nagy gondolkodóival foglalkozni, az ezt a munkát haszonnal olvashatja, habár nagyon tömör stílusa miatt nehezen olvasható is. Gyakorlati értékét az adja meg e műnek, hogy vezérfonal gyanánt szolgál abban az óriási labirintban, amelyet Augustinus iratai képeznek, a melyben vezeték nélkül könnyen csak bolyong az ember, a nélkül, hogy célját elérhetné.

Omikron

„Pál apostol élete és levelei.“ Dr. Masznyik Endre pozsonyi ág. ev. egyet. theol. akadémiai igazgató ily című nagyszabású művéből most jelent meg a XVII—XVIII. kettős füzet, mely a mű második részének — „Pál apostol levelei“ — 4. füzetét képezi. A magyar theol. irodalomban párját ritkító munka s járuléka előfiz. ára következő: Egy-egy 6 ives füzet 60 kr. Három füzet 1 frt 80 kr. Hat füzet 3 frt 60 kr. Térkép 20 kr. Dísz tábla a levelekhez 80 kr. Ismételve legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Evangélikus egyházunk állapotáról s jövő feladatairól. (Felolvasatott a Collegium nagytermében 1895. május 15-én.) Irta: Mayer Endre theol. dékán tanár. Eperjes, 1895. Ily című aktuális füzetet kaptunk, melyre még lehetőleg visszatérünk.

A király a Mátyás-templomnak.

A király a miniszterelnök előterjesztésére a budavári koronázási templom befejező munkálatainak építési költségeire az udvartartási javadalomnak művészi célokra szánt részéből 25.000 forintot engedélyezett s így meg van adva a lehetősége annak, hogy a koronázási templom a millennium évében teljesen kész legyen.

UJDONSÁGOK.

Bucsuszó. Mindazon sárospataki, s.-a.-ujhelyi és általában Zemplén-vármegyei barátainktól s ismerőseinktől, kiket személyesen fel nem kereshettünk, ez uton veszünk Debreczenbe költözésünk alkalmából bucsut s mondunk nekik szívből fakadó köszönetet irántunk tanusított jóságukért, rokonszenvükért. A Sárospatakon s Zemplénmegyében töltött kedves négy esztendő feledhetlenül drága emlékeink közé fog tartozni. Kérjük őket, tartsanak meg kegyes jó emlékezetükben. Sárospatak, 1895. aug. 2. Mély tisztelettel *Dr. Bartha Béla és neje.*

Eljegyzés. *Kohányi Gyula*, lapunknak e hóban h. szerkesztője, eljegyezte *Olehváry Erzsikét*, özv. *Olehváry Györgyné* kedves leányát Alsó-Bereczkiben.

A honvédelmi miniszter neje gondnokság alatt. A budapesti törvényszék báró Fejérváry Géza kérelmére, nejét szül. Biedermann Rózát elmebetegség miatt gondnokság alá helyezte. E határozat ellen a báróné ügyvédje felebbezett a táblához, ahol nemrég foglalkoztak ezzel az ügygyel Vértessy Sándor kir. táblai elnök elnöklete alatt. A másodbiróság Végh József bíró előadása alapján a törvényszék határozatát feloldotta, mert érdemleges

határozás előtt szükségesnek tartja a bárói pár gyermekeinek s több rokonának a kihallgatását.

Egy hercegnő áttérése. Gróf Zichy József és feleségének Odescalchy Irma hercegnőnek a válópörében, legutóbb az a fordulat állott be, hogy a hercegnő a törvényes formák megtartásával az unitárius vallásra tért át. A hercegnő a budapesti unitárius egyház papja előtt vette fel az unitárius vallást, térje egyik rokonának, egy Zichy grófnőnek s két ügyvédnek mint tanúnak a jelenlétében, kik közül az egyik a hercegnő válópörében eljáró dr. Nagy Dezső budapesti ügyvéd volt.

Zemplénmegyei szenzációk című hírnünk második részére vonatkozólag arról értesülünk, hogy a szóban forgó és keresett Petruska Mária ez idő szerint Fischmann Jakabnál Homonnán szolgál mint cseléd. A „P. N.“ szerkesztőségét pedig Szigetvárról értesítik, hogy Aradiné Rónai Mari, kit szintén ez ügyben elűntnek vélték, Szigetvárott működik Zoltán szántársulatánál.

Kettészakadt vonat. Yokohamából jelentik: Midőn a múlt éjjelek egyikén egy vonat, mely 400 rokkant katonát vitt Hiroshimából Kobeba, a tengerparton nagy viharban egy exponált helyen haladt tova, erős vízhullámok oly erővel törtek a vonatra, hogy az két részre szakadt. A vonat északi része (a gőzmozdonyok és 11 vagon) a tengerbe robogott. 140 ember a hullámokba veszett.

Az első honvédkórház. Különösen három dolog fűzi a közösen fenntartott hadsereghez a honvédséget: a tábornokok, a tüzérség meg a katonai kórházak. A honvédség főbb tisztjei a cs. és k. hadseregbe tartoznak, a honvédség nagyobb gyakorlatainál a cs. és k. tüzérszervezetek asszisztálnak s honvédeinket a cs. és k. helyőrségi kórházban gyógyítják, ha betegek. E három kötélt közül most az egyikből kifosztanak egy szálát: augusztus elején megnyitják Debreczenben a honvédség első kórházát, amelyet — értesülés szerint — több más ilyen intézet megnyitása fog követni. Ezek már részint épülőfélben vannak, részint még ez évben, részint pedig a jövő tavaszon elkészülnek. Ezzel honvédségünk a helyőrségi egészségügyi szolgálat, a kórházi ápolás tekintetében lassankint emancipálódni fog a közösen fenntartott hadsereg kötelékeiből.

Zichy Herman gróf lapja. Feltűnést keltett annak idején Zichy Herman gróf, függetlenségi párti országyűlési képviselő esete, aki mandátumáról lemondva, kivándorolt Amerikába. A gróf New-Yorkban telepedett meg s most jelentik onnan, hogy átvette az amerikai magyarság egyik összetartó organumának, a new-yorki „Magyar Híradó“-nak a szerkesztését. A gróf kijelenti, hogy „lapjában főtörekvése lesz azt a kapcsolatot, mely az amerikai magyarokat a magyar hazához fűzi, bensővé, igazá tenni.“

Kánikulai történet osupa véletlenek. A mostani nyári évad eseményekben éppen nem szegény s mégis a cápák és tengeri kigyók mellett a következő érdekes hirre bukkanunk a lapokban: Valóságosan érdekes regény az a házasság, amelyet B. Mórítz bécsi hordár fog nekikora megkötni egy ugyancsak bécsi nagy gyár igazgatónőjével. Az illető hordár nemrég egy virágzó gyárnak volt a tulajdonosa. Mint ilyen viszonyt kötött, egy szegény árvaleánnyal. Házasságot is ígért neki, azonban a szülei nem engedték, hogy feleségül vegye a szegény leányt, minek következtében fel is bontotta a viszonyt. Gazdag leányt vett nőül, a kivel azonban nem volt boldog. Napirenden voltak a családi perpatvarok és zajos jelenetek. A fiatal asszony megtudta, hogy férjének a gyára pénzügyileg rosszul áll s rögtön megindította a válópört. A házastársak elváltak s a férj koldusbotra jutott. Időközben a felesége másodsor is férjhez ment. A tönkretutott férj végre beállt hordárnak s véletlenségből éppen ama szálloda előtt állt, ahol a felesége és annak új férje lakott. A fiatal asszonyt nagyon bántotta, hogy hordár-uniformisban látja első férjét és felszólította, hogy álljon más-hová. Meg is tette. Egy másik véletlenség ugy akarta, hogy ama gyár előtt foglaljon állást, ahol elhagyott kedvese volt alkalmazva, mint a gyár igazgatónője. Mikor ez meglátta régi imádóját, újra felébredt régi szerelme, behívatta a hordárt és elmondatta vele történetét. Ott nyomban ki is békültek s az igazgatónő elha-

tározta, hogy nőül megy hozzá. A hordár rög-
tön levette az egyenruhát, mert őt is alkal-
mazták a gyárban.

Lapunk felelős szerkesztője e hó 4-én végleg elköltözik Sárospatakról új működési helyére, Debrecenbe s aug. hó folyamán vidéken tartózkodván, az „Óráló“-t ez idő alatt, mint helyettes szerkesztő, Kohányi Gyula ur fogja vezetni. A felel. szerkesztőnek szóló levelek aug. hó folyamán Tiszafüredre (Hevesmegye.) a helyettes szerkesztőnek szólók A.-Bereczkire (u. p. Sárospatak) címzendők. Az ideiglenességből netán eredő kissébb zavarokért felel. és helyettes szerkesztő előre is bocsánatot kérnek.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A heockáplánok morálja. A „Magyar Állam“ című szélső klérkáli közlönyben Csernik Alajos odáig vetemedik, hogy egyenesen ágyasságra szólítja fel a katolikus híveket csak azért, hogy polgári házasságra ne lépjenek. Ez a jeles ur, ki vagy börtönbe, vagy a bolondok házába való, következőket írja:

Az állam a keresztény házasságot semmibe veszi; (Mintha a protestánsok házassága, kik az állam házassági jogrendjét elismerik, zsidó, vagy pogány házasság volna!) azt mindenki tudja, aki tanuja volt hazánk egyházpolitikai fordulatainak. Azt a kérdést bátorodom tehát föltenni, vajjon a polgári házasság megkötésére szükségelt keresztelvek kiadásának megtagadása helyett, nem volna-e célszerűbb a szegétszeggel elvéni fogva, az állami házasságot hasonlóképen szintén ignorálni, semmibe sem venni?

»Hol van a polgári házasság törvényében az a §., amely az embereket kényszeríti, hogy egyáltalában megházasodjanak? Sehol. Aki nem akar, annak nem kell polgári házasságra lépni. Beszélnem kell azonban világosan. Nos hát: valamint az állami hatalom az eddigi törvények szerint senki sem büntetett, midőn konkubinátusban élt, akképen nem fog büntetelni ettől fogva sem senkit amiatt, hogy állami konkubinátusban fog élni, nem fogja tehát büntetelni azon párokat, akik a polgári házasság törvényének semmibe vétele mellett össze fognak állani és házas életet folytatni.«

»Ez pedig keresztényesen gondolkodó embereknek lehetséges a passiva assistentia igénybe vétele által. Egy férfi és egy nő megfognak ismerkedni és a katolikus plébánosnál jelentkezni fognak házasságkötés, illetőleg hirdetésre való fölvetel végett. A pap kihirdetheti őket, erre a polgári házassági törvény szerint nem szorul a hivatalból jegyzővé, anyakönyvvezetővé, polgári eskető közeggé vedlett állami tisztviselő engedélyére. A polgári házassági törvényt semmibe sem veszik és midőn a háromszori hirdetés megtörtént, elmennek a pap szobájába, meglepik a pipaszó vagy újságot olvasás mellett és ki fogják jelenteni: Én N. nőül veszem a jelenlevő N. hajadont (özvegyet, kisaszonyt), holtomig és holtáig el nem hagyom, Isten engem úgy segítjen! Azután hazamennek és a civil házasságnak fűgét mutatva, házastársi közösségben fognak élni nyugodt lelkiismeret mellett, boldogan. Nincs törvény, sem §., amely szerint őket, vagy az illető lelkészt, aki ezen házasságkötésnél, mint testis auctoritabilis, jelen volt, büntethesse. Államilag azonban konkubinátusban fognak élni; azzal azonban annyit törődjenek, mint amennyit törődik az állam a keresztény házassággal...«

»Hogy vallásukhoz hiven ragaszkodó keresztények a mostani viszonyok mellett házasságukat a passiva assistentia mellett, a közönséges egyházi ruhába öltözött lelkész előtt, (sine stola et rochetto S. C. Officii 1838. jul. 25.) annak szobájában, két tanu jelenlétében kössék, ezt azon elv ajánlja, hogy a jó keresztények a mostani szomorú viszonyokban ne nyugodjanak meg, hanem vallásuk igazaiért küzdjenek és pedig célszerű, eredményre reményt nyújtó és hatalmukban levő eszközzel; ilyen pedig a passiva assistentia igénybe vétele...«

»Igaz azonban, hogy ily módon a hívek

megfosztják magukat a házasság polgári következményeitől a törvény előtt, vagyis állami konkubinátusban fognak élni, gyermekeik államilag törvénytelenek lesznek. Azonban egészen véve nem oly borzasztó a dolog. Föltéve, hogy keresztény vallásuk iránti szeretetből fogják igénybe venni az assistentia passivát, hogy a kénysztörvényt (mert meggyőződésükkel ellenkezik) kikerüljék, vallásos hitük elég biztosítékot fog nekik nyújtani házasságuk szilárd-
ságára nézve. Ami pedig a világi következményeket illeti, csak egy kis előrelátás kívántatik meg és jó lesz minden.«

»Két dologra kell ügyelni: anyagi viszonyaik rendezésére és gyermekeik javára. Készítsenek végrendeletet idejekorán, hogy haláluk esetére az történjék, amit akarnak. Gyermekek születése esetén pedig az apa jelenjék meg az állami anyakönyvvezető előtt és jelentse ki, hogy a született gyermekeket magának ismeri. Így tehát, amit a törvény hallgatagon tett volna meg, nekik expresse kell kívánniok és a világi jogi következmények is biztosítva lesznek házasságuk számára. Hogy gyermekeik pro forma államilag törvénytelenek lesznek irva (az apa fönti eljárása esetén „természetes-eknek), azzal ne sokat törődjenek. Egyházilag törvényesek lesznek, valamint házasságuk is annak lesz beirva az egyházi anyakönyvben. A templomi ünnepélyességről mondjanak le vallásuk érdekében, elnyomóik, ellenségeik miatt; pótolják buzgó imával az egek Úrához, hogy amit az egyház szolgálja a zsarnoki büntetés miatt (1000 korona és elzáratás nem csekélység) nem tehetett, pótolja ki sz. kegyelmével. A sz. misén az egész nász néppel (egyelőre, míg a kormány azt is be nem tiltja) bátran megjelenhetnek házasságuk kötése előtt, azután pedig elmennek a lelkész szobájába, ahol a fönti nyilatkozatot teszik meg, az beírja az anyakönyvbe mint házassagot és haza mehetnek vigadni, a civil házasság pedig elmehet zabot hegyezni. Megvultunk atillás eskető nélkül 1000 évig, megleszünk nélküle jövőben is, ha akarjuk és az Isten megsegít!...«

»Ennek a megháborodott léleknek az irkafirkára elég legyen annyit mondani, hogy a „Katholikus Autonomia“ c. kat. egyházpolitikai folyóirat is megvetéssel fordul el örültségeitől.

A néppárt, élénk akcióra készül s megőrizve egyelőre a passzivitás látszatát, titokban már most folytatja szervezkedését s ez a szervezkedés sokkal nagyobb arányokat öltött már eddig is, semmint azt a hézagos tudósításokból ki lehetett volna venni. Az bizonyos, hogy a néppárt az ősi parlamenti ciklus megkezdése előtt leveti az álarcot, esetleg már a jövő hó folyamán, de szeptemberben okvetetlenül megkezdheti a párt a gyűlések tartását, amelyeken nyíltan fogja proklamálni az egyházpolitikai ügyekben elfoglalt és ezután követendő állását. A néppárt a vasárnapokon az ország legkülönbözőbb pontjain egyszerre négy-öt népgyűlést szándékozik tartani s ezek a gyűlések körülbelül öt-hat vasárnapon ismétlődnek. Az alsó papság és a főpapok között újból helyreállott a szolidaritás a közös akcióra és a püspöki kar a maga hatáskörében megtesz mindent, a miket a tervezett népgyűlések demonstratívára tételére szükségesnek talál.

Az interparlamentáris kongresszus és az oláhok. Urechia A. Vazul, a brüsszeli interparlamentáris békekongresszus oláh osztályának alelnöke, aki a magyarok ellen való hazug rágalommal kürtöli tele a külföldi sajtót, nyílt levelet intézett Sinajából a nagy-szebeni Tribunanak, amely levélben valótlanul állítja azt a hírt, hogy az oláhok mindent elkövetnek arra, hogy a kongresszuson tárgyalják a magyarországi nemzetiségek ügyét. Urechia ur azt állítja, hogy éppen a magyarok kíséreltek meg mindent arra, hogy a békekongresszust a jövő évben a millennium miatt Budapesten tartassák meg. Az oláhok közül csak nagyon kevesen mennek el Brüsszelbe, valószerűleg Urechia sem megy el betegsége miatt. Az oláhok nem kezdenek vitát a magyarokkal, de ha a magyarok azt indítványozzák, hogy a jövő évi kongresszus Budapesten üljön össze, akkor az oláhok mindentűt hirdetni fogják, hogy miért nem jönnek el Budapestre. A Tribuna ehhez azt a megjegyzést fűzi, hogy Urechia,

Az anyakönyvvezetés és a kat. tanítók. Ebben a nevezetes, mindenesetre értékes és homályos ügyben most világot gyújtott Aschenbrier Antal dr. esztergomi udvari

pap egy levelében, amelyet a M. A. szerkesztőségéhez intézett. A levelet alább ismertetjük. Itt előbb megjegyezzük, hogy a nevezett hírlap a levelet azzal a bevezetéssel mutatja be olvasóknak, hogy Aschenbrier volt az, aki a szellemi tőkét adta a katolikus tanítókat a polgári házasság végrehajtóivá promoveálni akaró paxolási vállalatához.«

Aschenbrier dr. lehetetlenségnek jelenti ki azt a föltevést, hogy a határozat provokolását a hercegprimás a kormány kedvéért tette volna s lehetetlenségnek s nevelésesnek jelenti ki azt a másik föltevést, hogy a primás a „püspökök és szerzetesek kongregációjához fordult a püspöki határozat ellen, mert ez a fórum a „Congregatio s. Inquis“ volt. Ez a kongregáció csakugyan megengedte a tanítók alkalmazását bizonyos kautelák mellett a hozzáintézett legegyszerűbb kérdésre s az ügyre vonatkozó összes adatok ismerete mellett. A hercegprimás szét is küldte a püspökökhöz ezt a határozatot, de ezt a határozat „ha ki is mondja, hogy a kat. tanítók az anyakönyvvezetői hivataltól a kat. hit és erkölcs szempontjából el nem tiltandók. „utasítást nem foglal magában a püspökök számára. Cselekvési szabadságuk ez elvi határozat dacára teljes épségben marad; ők e határozat dacára összes tanítóikat eltılthatják az anyakönyvvezetői állás elfogadásától különféle alaposnál alaposabb indokoknál fogva, csak azt nem hozhatják föl indokul, hogy a kat. hit és erkölcs tilt e hivataltól.«

Ami most már a kongregációnak újabb határozatát illeti, erre nézve Aschenbrier dr. ezt a felvilágosítást adja; az állítólagos új határozat csak annyit mond, hogy az előbbi határozat alkalmazásba ne vétessék, ami egészen más, mint állítani, hogy az előbbi tévedésen alapszik.

De hát miképp keletkezhetett ez a másik határozat. Erre vonatkozással Aschenbrier dr. a zsidó vallású Popper Sándor bárónak a r. kat. Castrone Blankával való házassági ügyét, amelyben a kongregáció először megadta a házassághoz a dispencziót, de amikor arról értesült, hogy a lapokban az a hír járja, mintha Poppernek ez a dispenczió 200,000 forintjába került volna, — fölvetette magának ezt a kérdést: an expedít? s erre nemmel válaszolt. Így lehet a dolog a mostani esetben is. »Hit-elvi, katolikus erkölcsi szempontból nehézség nem fogyt fön; bizonyos kautelák mellett meg lehetne engedni a katolikus tanítóknak az anyakönyvvezetői hivatal elfogadását; ez igaz marad mindenkorra s ez lehetett egyedül a kérdés, mely a kongregáció inquis-hez intézve lett; a római szentszék állítólagos újabb határozata nem dezavualta sem a kongregációt, sem a biboros hercegprimást, midőn kijelentette, hogy non expedít.«

A Magy. Áll. különféle megjegyzéseket fűz Aschenbrier dr. fejtegetéseihez, a melyek kétségkívül a legilletékesebb tényező felfogásának adnak kifejezést s e megjegyzések közt van egy, a melyet, ha a kat. közvélemény elfogadna s a melyhez, ha azok a katolikusok, a kik a házasságok kötésére a polgári biztos, anyakönyvvezetői állást elfogadták, — ragaszkodnának: igen nagy baj származnék belőle. Azt mondja a Magy. Áll., a mely mögött a katolikus tényezők egy része áll, hogy »a kat. maire se kopulálhat oly polgári jegyeseket, kikről tudja, hogy az egyházi házasságot megvetik.«

Eddig az eredmény annyi, hogy a kormány nem nevezett ki egy kat. tanítót sem anyakönyvvezetővé.

Plener kinevezése. A hivatalos lap jul. 31-iki száma közli, hogy a király julius 10-én kelt elhatározásával nemes Plener Ernő dr. belső titkos tanácsosnak adományozta a közös legfőbb számvevőszék megürült elnöki tisztét „a közös külügyi és pénzügyi miniszterek leg-
alázatosabb együttes előterjesztésére“.

Mint ebből a közleményből kitétszik, Plener a király már három hét előtt, julius 10-én nevezte, ki, tekát egy nappal Tóth Vilmos fölmentése előtt. Plener a közös főszámvevő ötödik elnöke. Az első volt Hock báró, a ki 1868. április 9-től 1869. január 2-ig volt elnök, ötöt követte Prelethner lovag 1877. november 4-ig, az ő utódja volt Wieser Lipót báró, a ki 1879. október 12-ig volt elnök s azóta Tóth Vilmos vezette az elnökséget. Plener csak október elején veszi át hivatalát, mert most Helgolandba megy fürdőzni.

ha csak lehetséges, mégis elmegy Brüsszelbe s nem hagyja cserben az oláh nemzet nagy érdekeit.

Külföld.

A bejelentett forradalom.

Brüsszel, július 30. A képviselőház mai ülésében Defuisseaux szocialista az ellenzék nevében kijelentette, hogy a tegnapi nap, amelyben több százezer belga Brüsszel utcáin az iskolatörvény ellen tiltakozott, Belgium történetében nevezetes nap leend. Ha önök — így folytatá beszédét — ezt a törvényjavaslatot, melyet kiváló katolikusok alkotmányellenesnek mondtak, keresztül erőszakolják, akkor a forradalmat törvényesítik. (Zajos ellenmondás a jobboldalon). Ha önök megsértik az alkotmányt, melyre a király, a képviselők, a szenátorok és a hivatalnokok esküt tettek, akkor nem mi vagyunk a forradalmárok. Felhívom a kormányt, hogy a kötelező vallásoktatásra vonatkozó szakaszt vonja vissza. Ha a kamara és szenátus minden várakozás ellenére a törvényjavaslatot megszavazná és a király szentesíté, akkor fel fog kelni a nép és a király azt fogja mondani, hogy miniszterei fanatizmusukkal megfosztották országától és koronájától.

Defuisseaux beszéde különösen a klerikálisoknál roppant izgalmat és felháborodást szült. Burlet miniszterelnök kijelenti, hogy a kormány az imént elhangzott beszédre, amely gyermeket naivitást árul el, nem fog ügyet vetni. Defuisseaux azt feleli, hogy akkor az ellenzék utóljára tanácskozott a kormány párttal e teremben. Az izgatottság igen nagy.

Forradalmi mozgalom Kínában.

Kínából jelentik, hogy Kuangtung tartomány északi részében forradalmi mozgalom észlelhető, mely nagyon hasonlít az ötven év előtti taiping lázadáshoz. Mint a taiping-lázadás vezérei, a mostani mozgalom vezetői is a kereszténység hívei. Felhívásukban többek között mondják: »Nézzétek, hogy mit csinált a kereszténység Európából és Japánból! Ha tehát azt akarjuk, hogy országunk hatalmas legyen, a kereszténységre kell áttérnünk. Szenteljük életünket ennek a feladatnak.« A mozgalom élén egy dúsgazdag Csó nevű ember áll, aki hosszú ideig Ausztráliában élt. A forradalom első feladatának a mandarinok és a tatárok elűzését tűzte ki, akik tényleg főkei Khina hanyatlásának. Akik a kínai viszonyokat ismerik, azok nem hiszik, hogy e mozgalom célhoz érne. A kínai viszonyokat csak kívülről jövő akció javíthatja.

Páris, július 30. A »Figaro« szerint jól értesült körökben azt állítják, hogy Boris hercegnek az orthodox vallásra való áttérése sokkal hamarabbra várható, semmint általában hiszik. Állítólag szóba jött, hogy Miklós cárt felkéri a keresztapaság elvállalására.

London, jul. 30. Még csak három (2 ír, 1 skót) kerületben nem volt meg a választás. A pártok állása a következő: 340 konzervatív, 70 unionista, 174 liberális, 12 parnellita, 69 untiparnellita és 2 munkáspárti. A kormány biztos többsége 153.

KÖZGAZDASÁG.

József kir. herceg a gazdatisztek védnöke. A magyar gazdatisztek és erdőtisztek országos egyesülete védnökségét József főherceg elfogadta, tekintettel az egyesület hazafias és humanus céljaira, melynek tanujelét eddig is bőven adta, a tagjai közt szétosztott segélyezés-sel és azzal, hogy védnöksége alatt alakítsa tartja fenn a mezőgazdasági intézményt, mely a haza, e kiválóan mezőgazdasági állam fentartó osztályának érdekében alakult. Alkalmat adunk, hogy a fenkölt gondolkozású főherceg ez irányú értesítését az érdeklődők is ismerjék s az alábbiakban egész terjedelmében közöljük.

»Nagyságos Elnök Ur! A magyar gazdatisztek és erdőtisztek országos egyesületének tegnapi napon kelt feliratára felelve, József főherceg ur ó cs. és kir. fensége ezennel általam kijelenteni méltóztatik, hogy a fent tisztelt egyesület védnökségét, tekintettel a hazafias és humanus célra, szívesen és köszönettel elfogadja. Fogadja Nagyságos Elnök Ur kiváló tisztelettel nyilvánítását. Alcsuth, 1895. június 28-án. Vécsey Sándor br. s. k. főudvarmester.«

Most tehát a gazdákon van a sor, hogy azt az intézményüket, melynek élén a legnép-

szerűbb főherceg neve fénylik, tömeges részvételükkel anyagilag is oda emeljék, hogy hasznos céljait teljes sikerrel szolgálhassa!

A világ buzatermése.

	1895. termés- kilátás millió métermáza	1894. ter- mett millió métermáza
Magyarország	40.—	39.—
Ausztria	13.—	12.50
Németország	27 —	30.12
Franciaország	82.—	94.—
Anglia és Irhon	15.—	16.77
Olaszország	30.—	33.—
Oroszország	120.—	127.—
Románia	16 —	11.67
Kelet-India	62.78	66.71
Bulgária és Kelet-Rumélia	10.—	8.50
Összesen	415.78	439.27
Amerikai-Egyesült-Államok	105.—	126.—
Együtt	520.78	565.27

A felsorolt államokban tehát megközelítőleg a terméshány 44—45 millió métermáza körül lesz, ha a kilátások a közel jövőben nem javulnak. Ezekből az adatokból árjavulásra joggal lehetne következtetni, ha a gabona, illetve, ha a buzakészletek nem volnának nagyok, főképp Oroszországban.

A sertésvész Gömörben. Mint a Felsőmagyarországnak jelentik: Gömör-Kishont vármegye területén hivatalosan megállapították a sertésvész kiterjedését. Ennek következtében az alispán betiltotta a megyében a sertésvásárok tartását s egyáltalában Gömörmegye területéről a sertéskivitel. Abauj-Tornamegye alispánja most közzéadta közli ezt a községekkel.

A Hazai általános biztosító részvénytársaság július 14-én tartotta alakuló közgyűlését. Az alaptőke 1 millió frt (10,000 drb. 100 frtos részvény.) Az első három évre az alapítók által az igazgatóságba kinevezettek: Kossuth Ferenc (elnök), Egyedy Arthur dr. (al-elnök), Bolgár Ferenc, Horn Dávid, Pekár Imre dr., Helfy Ignác, Komlós Ágost dr., Rónay Mór, Mülek Lajos dr., Gomperz Emil, Visontai Soma dr., Bánó Ödön, Benyovszky Sándor gróf, Sugár Sándor, Bleyer Vilmos dr., Pollák József. A felügyelő-bizottsága: Hoitsy Pál (elnök), Mudrony Soma, Vándor Jakab, Neugebauer László, Unger Bernát, Feld Kálmán és Adler Károly; a választmányba: Balogh Géza (elnök), Matuska István, Bánhidly István, Schöber Ernő, Baranyi Ádám, László Gyula, Sivó Jenő, Szávost Emil, Görög István, Szatmári Mór, Szappanos István. Kálnoki Henrik, Vig Jenő, Adler Lipót, kápolnai Pauer Lajos, Vizer Péter és Haller József választották be. Vezérigazgatóvá Rónay Mór, jogtanácsosá dr. Rosenberg Gyula ügyvéd nevezett ki.

Igyunk Livia-forrás vizet! Kezelő: Az erdélyi részli kárpát-egyesület. Forrás-tulajdonos: Bethlen András gróf. Mint gyógyító-víz: páratlan! Mint ivóvíz: kitűnő! **Dombháti Livia-forrás.** Orvosi vélemény szerint az orvosi összetételhez képest gyógyítóereje is kitűnő. Belső alkalmazására, különösen hurutos-bajok gyógyulására, emésztési zavarok, étvágyhiány, gyomorégés, gyomorsavanyúság, aranyeres bántalmak, opozavarok, gyomor és bélhurut javulni fognak a Dombháti Livia-forrás víz alkalmazására. Kiváló sikerrel használható a légző-szervek hurutjainál, a köhögési inger és tüdőhurutnál is. Megrendeléseket elfogad az Erdélyi-részli Kárpát-Egyesület központi fűtőkárai hivatala Kolozsvárt és az összes osztályok elnökségei. Arak: 20 literes üveg 4 ft 80 kr., 25 literes üveg 4 ft 30 kr., 50 literes üveg 6 ft 80 kr. ládával és üveggel. Ugyancsak Dombháton 90 szoba áll a közönség rendelkezésére 60 krtól feljebb.

HIRDETÉSEK.

Nan

utánzott „TOKAJI COGNAC.“ Ezek ugyan nagyon olcsók, de ép oly rossz és így még a legkisebb összeget sem érik meg. — Eme értéktelen utánzatok könnyen felismerhetők, mert:

1) nem az egyedüli és esakis Tokajban létező

ELSŐ TOKAJI COGNACGYÁRBÓL származnak,

2) ezen **TOKAJ VÁROS CZIMERÉVEL** nincsenek ellátva.

BEJEGYZETT
AZ ELSŐ TOKAJI

VÉDJEJEGYE
COGNAC-GYÁRNAK

TOKAJBAN.

Valódi csakis

TOKAJI COGNAC
TOKAJ VÁROS CZIMERÉVEL
AZ ELSŐ TOKAJI COGNACGYÁRBÓL, TOKAJBAN

a mely 1893—1894. évben, mint hiteles közjegyzői okirat bizonyítja
725,130 liter bort dolgozott fel.

Fenti eredeti Tokaji Cognac kapható: minden nagyobb fűszer- és csemege-kereskedésben és gyógyszertárakban.